

MAKTAB VA MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARIDA DAVLAT XARIDLARINI TASHKIL ETISH VA O'TKAZISH (TOSHKENT VILOYATI MISOLIDA)

Mamatov Aziz Pozil o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Toshkent

Bank-moliya akademiyasi 2-kurs tinglovchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada maktab va maktabgacha ta'lim muassasalarida davlat xaridlarini tashkil etish va o'tkazishning Toshkent viloyati misolidagi ahamiyati tahlil qilingan. Davlat xaridlarining samaradorligi ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasini rivojlantirish, resurslarni oqilona taqsimlash, sifatli ta'lim xizmatlarini ta'minlash va shaffoflikni oshirish kabi ko'rsatkichlar asosida baholanadi. Maqolada davlat xaridlarining Toshkent viloyatidagi maktab va maktabgacha ta'lim tizimiga ta'siri, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish bo'yicha yechimlar ko'rib chiqilgan. Tadqiqot davomida davlat xaridlarini takomillashtirish uchun raqamli texnologiyalarni joriy qilish, tender jarayonlarini shaffoflashtirish va mahalliy yetkazib beruvchilarni qo'llab-quvvatlash bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqilgan. Ushbu tadqiqot natijalari maktab va maktabgacha ta'lim muassasalarida davlat xaridlarini samarali tashkil qilish va ularning ijtimoiy ta'sirini oshirishga qaratilgan strategik qarorlar qabul qilishda amaliy ko'mak sifatida foydalanilishi mumkin.

Kalit so'zlar: Davlat xaridlari, maktab ta'limi, maktabgacha ta'lim, Toshkent viloyati, shaffoflik, raqamli texnologiyalar, ta'lim infratuzilmasi.

Abstract. This article analyzes the organization and implementation of public procurement in schools and preschool institutions, with a focus on the case of Tashkent region. The efficiency of public procurement is evaluated based on key indicators such as improving the material and technical base of educational institutions, rational allocation of resources, ensuring quality educational services, and increasing

transparency. The article examines the impact of public procurement on the school and preschool education system in the Tashkent region, existing challenges, and proposed solutions. During the study, recommendations were developed for improving public procurement processes through the introduction of digital technologies, enhancing the transparency of tender procedures, and supporting local suppliers. The findings of this research can serve as practical guidance for making strategic decisions aimed at organizing effective public procurement in schools and preschools and increasing their social impact.

Keywords: *Public procurement, school education, preschool education, Tashkent region, transparency, digital technologies, educational infrastructure.*

KIRISH

Hozirgi iqtisodiy va ijtimoiy sharoitda davlat xaridlarini samarali tashkil etish va o'tkazish mamlakat hamda hududlar rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, Toshkent viloyati misolida maktab va maktabgacha ta'lim muassasalarida davlat xaridlarini tashkil qilishning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga ta'siri katta ahamiyatga ega. Ushbu jarayonni samarali amalga oshirish orqali ta'lim infratuzilmasini rivojlantirish, byudjet mablag'laridan oqilona foydalanish va sifatli ta'lim xizmatlarini ta'minlash mumkin. Ushbu maqolada Toshkent viloyatidagi maktab va maktabgacha ta'lim muassasalarida davlat xaridlarini tashkil etish va uni takomillashtirish bo'yicha chora-tadbirlar tahlil qilinadi.

Maktab va maktabgacha ta'lim muassasalarida davlat xaridlari tizimi ta'lim sifati va infratuzilmasining rivojlanishini qo'llab-quvvatlashning muhim vositasidir. Ushbu tizim orqali davlat mablag'lari ta'lim muassasalarining ehtiyojlarini qondirish uchun samarali taqsimlanib, o'quvchilar va pedagogik xodimlarning shart-sharoitlarini yaxshilashga xizmat qiladi. Toshkent viloyatida davlat xaridlarining samaradorligi o'quv jarayonlarini takomillashtirish, zamonaviy ta'lim uskunalari bilan ta'minlash va pedagoglar uchun zarur infratuzilmani yaratishga imkon beradi.

Raqamli texnologiyalarning davlat xaridlari tizimiga integratsiyasi maktab va maktabgacha ta'lim muassasalarida xarid jarayonlarini tezlashtirish va shaffofligini oshirishda katta ahamiyatga ega. Elektron xarid platformalari orqali mablag'larning maqsadli sarflanishini nazorat qilish, takliflarni baholash va shaffof tanlov jarayonini ta'minlash mumkin. Toshkent viloyatida bunday texnologiyalarni keng joriy etish nafaqat xaridlar jarayonini samarali boshqarishga, balki korruptsiya xavfini kamaytirishga ham xizmat qiladi.

Innovatsion boshqaruv yondashuvlari maktab va maktabgacha ta'lim muassasalarida davlat xaridlarini yanada samarali tashkil etishda muhim o'rin tutadi. Strategik rejalashtirish asosida xaridlarni amalga oshirish, mahalliy ehtiyojlarga mos dasturlarni moliyalashtirish va sifatli ta'lim infratuzilmasini rivojlantirish iqtisodiy barqarorlikka erishishga imkon beradi. Bunday yondashuvlar o'quv jarayonini takomillashtirish va ijtimoiy tenglikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Davlat xaridlarini tashkil qilish va amalga oshirish bo'yicha tadqiqotlar sohadagi mavjud muammolarni aniqlash va ularni hal qilish uchun samarali strategiyalarni ishlab chiqishga imkon yaratadi. Toshkent viloyatida maktab va maktabgacha ta'lim muassasalarida davlat xaridlarini rivojlantirish uchun mablag'larni oqilona taqsimlash, raqamli texnologiyalarni joriy etish va fuqarolarni xarid jarayonlariga jalb qilish zarur. Ushbu maqolada ishlab chiqilgan tavsiyalar davlat xaridlarining samaradorligini oshirish, ta'lim sifatini yaxshilash va viloyatning umumiy rivojlanishiga sezilarli hissa qo'shishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, maktab va maktabgacha ta'lim muassasalarida davlat xaridlarini samarali tashkil etish va amalga oshirish uchun strategik rejalashtirish, moliyaviy boshqaruvni takomillashtirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va shaffoflikni ta'minlash zarur. Toshkent viloyati misolida davlat xaridlarining samaradorligini oshirish uchun tizimli yondashuvlar qo'llanilishi lozim. Raqamli texnologiyalarni joriy qilish, mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo'llab-

quvvatlash va ijtimoiy mas'uliyatni kuchaytirish kabi choralar ta'lim infratuzilmasini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Jadval 1. Toshkent viloyatida maktab va maktabgacha ta'lim muassasalarida davlat xaridlarini takomillashtirish uchun asosiy tamoyillar

Tamoyillar	Tavsifi	Amaliy misollar	Kutilyotgan natijalar
Strategik rejalashtirish	Xaridlarni aniq rejalashtirish va ehtiyojlarga moslashtirish.	Ta'lim muassasalarining jihozlash rejalari va ustuvor infratuzilma loyihalari.	Ta'lim sifati oshishi, mablag'larning samarali taqsimlanishi.
Mahalliy qo'llab-quvvatlash	Mahalliy ishlab chiqaruvchilar bilan hamkorlikni kuchaytirish.	Ta'lim uskunalari va o'quv qurollarini mahalliy korxonalardan xarid qilish.	Milliy iqtisodiyot rivojlanishi, yangi ish o'rinlari yaratilishi.
Innovatsion texnologiyalar	Xarid jarayonlarini avtomatlashtirish va raqamli platformalardan foydalanish.	Elektron xarid tizimlarini joriy qilish va tenderlarni onlayn boshqarish.	Tezkorlik, shaffoflik va jarayonning adolatli amalga oshirilishi.
Shaffoflikni oshirish	Xaridlar jarayoni bo'yicha ochiq	Xaridlar natijalarini ommaviy axborot vositalarida va davlat	Fuqarolar va tashkilotlar o'rtasida

Tamoyillar	Tavsifi	Amaliy misollar	Kutilyotgan natijalar
	ma'lumotlarni taqdim etish.	portallarida e'lon qilish.	ishonch mustahkamlanishi.
Ijtimoiy mas'uliyat	Jamiyat ehtiyojlariga mos loyihalarni moliyalashtirish.	Nogiron bolalar uchun maxsus o'quv uskunalarini xarid qilish.	Ijtimoiy adolat va ta'limda inklyuzivlik darajasining oshishi.
Xarajatlarni optimallashtirish	Mablag'lardan oqilona foydalanish va takroriy xarajatlarning oldini olish.	Xaridlarni markazlashtirish va takrorlanuvchi xarajatlarni qisqartirish.	Budjet samaradorligini oshirish va mablag'larni tejamli ishlatish.
Kadrlarni tayyorlash	Davlat xaridlari bo'yicha xodimlarning bilim va ko'nikmalarini oshirish.	Tender jarayonlarini boshqarish bo'yicha trening va sertifikatni dasturlari.	Mutaxassislik darajasining oshishi va xarid jarayonining samaradorligi.
Ekologik mas'uliyat	Davlat xaridlarida ekologik mahsulotlarni tanlash.	Yashil energiya va ekologik xavfsiz materiallarni xarid qilish.	Atrof-muhit muhofazasi va barqaror rivojlanish tamoyillarini qo'llash.

Yuqoridagi jadval maktab va maktabgacha ta'lim muassasalarida davlat xaridlarini samarali tashkil etish uchun asosiy tamoyillarni tizimli ravishda aks ettiradi.

Har bir tamoyil xarid jarayonining samaradorligini oshirish, mablag‘lardan oqilona foydalanish va ta’lim sifatini yaxshilashga qaratilgan. Ushbu tamoyillarni muvaffaqiyatli amalga oshirish Toshkent viloyatida davlat xaridlarini takomillashtirish va ta’lim infratuzilmasini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Maktab va maktabgacha ta’lim muassasalarida davlat xaridlarini samarali tashkil etish va Toshkent viloyatining rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatish uchun quyidagi yo‘nalishlar amalga oshirilishi lozim:

1. **Raqamli texnologiyalarni kengaytirish** – Davlat xaridlari jarayonini avtomatlashtirish va elektron xarid platformalarini joriy etish orqali tezkorlik va shaffoflikni ta’minlash zarur. Bu yo‘nalish xarid jarayonlarida inson omilini kamaytirib, resurslardan samarali foydalanishni kuchaytiradi.

2. **Resurslarni oqilona boshqarish** – Ta’lim muassasalarining infratuzilmasini rivojlantirish uchun byudjet mablag‘larini samarali taqsimlash va ortiqcha xarajatlarning oldini olish muhimdir. Xaridlarni markazlashtirish orqali xarajatlarni optimallashtirish va takroriy xarajatlarning oldini olish mumkin.

3. **Mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo‘llab-quvvatlash** – Ta’lim muassasalari uchun jihoz va materiallar xarid qilishda mahalliy ishlab chiqaruvchilar bilan hamkorlikni rivojlantirish. Bu nafaqat mahalliy iqtisodiyotni rivojlantiradi, balki davlat xaridlari jarayonida milliy mahsulotlardan keng foydalanishga imkon yaratadi.

4. **Xodimlarning malakasini oshirish** – Xarid jarayonlarini boshqaruvchi xodimlar uchun maxsus trening va o‘quv dasturlarini tashkil etish orqali ularning salohiyatini oshirish kerak. Xodimlar uchun tender jarayonlari bo‘yicha maxsus o‘quv dasturlari davlat xaridlarining sifatini oshirishga yordam beradi.

5. **Innovatsion yondashuvlarni tatbiq etish** – Yangi texnologiyalar va innovatsion vositalarni joriy etish orqali xarid jarayonlarini tezlashtirish va shaffoflikni ta’minlash mumkin. Onlayn xarid tizimlari va elektron hujjat aylanishi bu jarayonlarni optimallashtirishga xizmat qiladi.

6. **Ijtimoiy mas'uliyatni kuchaytirish** – Ta'lim muassasalarida ijtimoiy tenglikni ta'minlash uchun jamiyat ehtiyojlariga mos loyihalarni moliyalashtirish va ekologik xavfsizlikni ta'minlash maqsadida yashil energiya va ekologik loyihalarni qo'llab-quvvatlash zarur.

Rasm 1. Toshkent viloyatida maktab va maktabgacha ta'lim muassasalarida davlat xaridlarini rivojlantirish yo'nalishlari ulushi

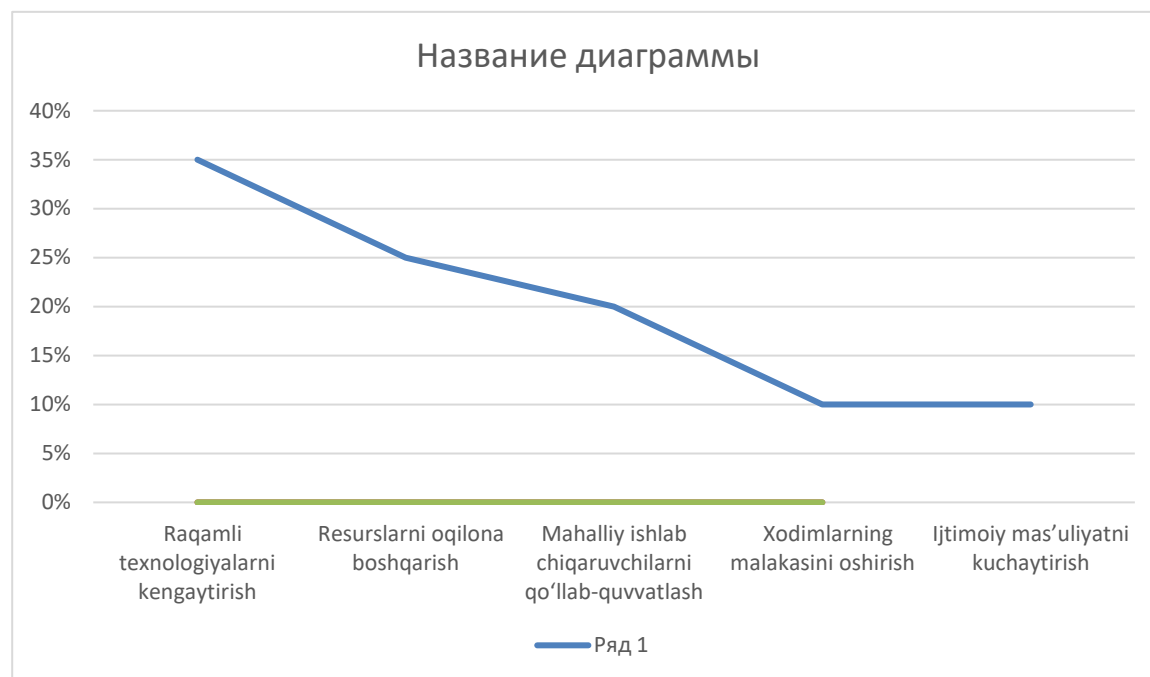

Diagramma maktab va maktabgacha ta'lim muassasalarida davlat xaridlarini rivojlantirish yo'nalishlarining asosiy ustuvorliklarini foizdagi ulushlari bilan ko'rsatadi. Ushbu diagramma xarid jarayonining har bir yo'nalishining ahamiyatini aniqlashga yordam beradi va ularning ta'lim infratuzilmasiga ta'sirini ochib beradi. Ushbu diagramma davlat xaridlarini tashkil etish va amalga oshirishda ustuvor yo'nalishlarni belgilashga yordam beradi va xaridlar samaradorligini oshirishga qaratilgan strategiyalarni ishlab chiqishda muhim vosita hisoblanadi.

Maktab va maktabgacha ta'lim muassasalarida davlat xaridlarini tashkil etish va amalga oshirish jarayonini takomillashtirish uchun bir qator chora-tadbirlar amalga

oshirilishi zarur. Avvalo, ushbu muassasalarning infratuzilmasini rivojlantirish uchun yangi binolar qurish, mavjud obyektlarni ta'mirlash, o'quv jihozlari va o'quv dasturlarini modernizatsiya qilishga mablag' ajratilishi kerak. Bu nafaqat ta'lim sifatini oshiradi, balki o'quvchilarning qulay sharoitlarda ta'lim olishini ta'minlaydi.

Shuningdek, ta'lim muassasalari uchun zarur jihoz va xizmatlarni xarid qilish jarayonlarini soddalashtirish, shaffof tender tizimlarini joriy qilish va mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyatga ega. Ushbu choralar orqali byudjet mablag'laridan samarali foydalanish va davlat xaridlarining iqtisodiy samaradorligini oshirish mumkin.

Xarid jarayonlarida ta'lim muassasalari xodimlarining malakasini oshirish ham dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Xodimlar uchun davlat xaridlarini boshqarish, shaffof tenderlar o'tkazish va moliyaviy nazoratni amalga oshirish bo'yicha maxsus trening va o'quv dasturlarini tashkil qilish lozim. Bu nafaqat xarid jarayonlarini sifatli amalga oshirish, balki mablag'lardan oqilona foydalanishni ta'minlashga yordam beradi.

Viloyatda davlat xaridlarini avtomatlashtirish va raqamli texnologiyalarni joriy etish zarur. Elektron xarid platformalari, mobil ilovalar va elektron hujjat aylanish tizimlarini rivojlantirish xarid jarayonining tezkorligi va shaffofligini oshiradi. Bu nafaqat davlat organlari, balki ishtirokchilar va fuqarolar uchun ham jarayonning qulay va ochiq bo'lishini ta'minlaydi.

Ta'lim muassasalarida ekologik jihatlarni hisobga olish, jumladan, energiya tejovchi texnologiyalar va ekologik toza materiallardan foydalanish bo'yicha loyihalarni moliyalashtirish muhimdir. Bu nafaqat davlat xaridlarining ekologik ta'sirini kamaytiradi, balki yashil iqtisodiyotga hissa qo'shadi.

Davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish orqali maktab va maktabgacha ta'lim muassasalarini jihozlash va ta'minlashga qaratilgan yangi moliyalashtirish mexanizmlarini joriy etish lozim. Bu nafaqat xarid jarayonlarini soddalashtiradi, balki yangi moliyaviy resurslarni jalb qilishga yordam beradi.

Mazkur yondashuvlar Toshkent viloyatidagi maktab va maktabgacha ta'lim muassasalarida davlat xaridlarini samarali tashkil etish va amalga oshirishga xizmat qiladi. Ushbu chora-tadbirlar nafaqat byudjet mablag'larining maqsadli sarflanishini ta'minlaydi, balki ta'lim sifatini oshirish va o'quvchilarning qulay sharoitlarda ta'lim olishini kafolatlaydi. Shu tariqa, ta'lim muassasalarida davlat xaridlarini takomillashtirish jarayonlari Toshkent viloyati ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga sezilarli hissa qo'shadi.

Xulosa

Toshkent viloyatida maktab va maktabgacha ta'lim muassasalarida davlat xaridlarini tashkil etish va amalga oshirish tizimini takomillashtirish, ta'lim sifati va infratuzilmani rivojlantirish uchun muhim ahamiyatga ega. Ushbu jarayonni samarali amalga oshirish uchun shaffof va raqamli texnologiyalarni joriy etish, mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo'llab-quvvatlash, moliyaviy resurslarni samarali boshqarish va xodimlarning malakasini oshirish lozim.

Ekologik jihatlarni inobatga olgan holda energiya tejovchi texnologiyalar va ekologik toza mahsulotlardan foydalanish davlat xaridlarining ijtimoiy va ekologik samaradorligini oshiradi. Shu bilan birga, davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni kengaytirish orqali yangi moliyalashtirish imkoniyatlarini yaratish ta'lim muassasalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Mazkur yondashuvlar ta'lim muassasalarida byudjet mablag'laridan oqilona foydalanish, xarid jarayonlarini tezkor va samarali amalga oshirish hamda ta'lim sifati va infratuzilmasini yangi bosqichga olib chiqishda muhim vosita hisoblanadi. Natijada, davlat xaridlarini takomillashtirish orqali Toshkent viloyatida ta'lim sohasining rivojlanishi va aholining ijtimoiy-iqtisodiy farovonligi uchun barqaror poydevor yaratiladi.

Manbalar ro'yxati

1. **O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni**, 26.05.2023 yildagi PF-79-son. "Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi hamda uning tizimidagi tashkilotlar faoliyatini samarali tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida". Lex.uz rasmiy sayti. [Manba](#)
2. Qodirova, F. R., Tashpulatova, Sh. K. (2011). "Maktabgacha talim muassasasida (Bolalar bogchasida) metodik ishlar". Darslik. Toshkent.
3. Burxanov, U., Atamuradov, T. "Davlat xaridi". O'zbekiston Respublikasi Oliy va O'rta Maxsus Ta'lim Vazirligi tomonidan tasdiqlangan material. Toshkent.
4. Tuxtasinov, I., Isakulova, N., & Kulmatov, B. (2020). **Bolalar pedagogikasi (maktabgacha ta'lim pedagogikasi), 1-qism**. Samarqand Davlat Chet Tillar Instituti. Toshkent.
5. Abdullaeva, L. U. (n.d.). **Maktabgacha ta'lim muassasasi va maktab hamkorligi yo'llari**. Науки об образовании.
6. Abdiraxmanova, L. A. (n.d.). **Maktabgacha ta'lim tizimi va boshlang'ich ta'lim o'rtasidagi uzviylik**. Науки об образовании.
7. **O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni**, 21.02.2024 yildagi PF-37-son. "O'zbekiston – 2030" strategiyasini amalga oshirish bo'yicha davlat dasturi". Lex.uz rasmiy sayti. [Manba](#)
8. Davlat xaridlari endilikda ikki bosqichda o'tkaziladi. Jamiyat yangiliklari, 2 dekabr 2024 yil. Mavzuga oid maqola. [Manba](#)
9. **O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha Ta'lim Vazirligi**, "Maktabgacha ta'lim sifatini oshirish muammolari va yechimlari". Respublika ilmiy-amaliy konferensiya maqolalar to'plami, Toshkent, 15-16 dekabr, 2022 yil.